

Bindestrek og tankestrek

En hyppig feil (som knapt forekom i eldre trykksaker) er at det benyttes bindestrek på steder hvor det skal være tankestrek. Dette skyldes alltid manglede kunnskaper – enten om bruken av disse to tegnene, eller (blant Windows-brukere) at en ikke vet hvor tankestreken finnes på tastaturet.

Tankestrek på steder hvor det skal være bindestrek, er derimot en heller sjelden feil.

Tankestrek og bindestrek er to forskjellige skrifttegn og det finnes klare regler for når og hvordan det ene eller andre tegnet skal brukes. Den optiske forskjellen er at tankestreken (–) er lengre enn bindestreken (-). Tankestreken finnes dessuten i to forskjellige lengder (– og —). Hos oss foretrekkes normalt den kortere versjonen (halvgefirrtankestrek). I noen tilfeller er det allikevel mest tilrådelig å benytte den lengre versjonen (gefirt-tankestrek).

Når brukes bindestrek?

Bindestreken benyttes i første rekke ved orddelinger i slutten av linjer. Andre bruksområder er i sammensetninger.

Nord-Norge, Sør-Amerika, Web-typografi, 100-kroneseddel

I disse tilfellene vil knapt noen bruke tankestrek. Derimot ser en ofte apostrof (') i

sammensetninger hvor det skulle ha vært bindestrek – eksempelvis **PC'ene** hvor det riktige er **PC-ene**.

Bindestreken kan dessuten benyttes for å markere et felles ledd i sideordnede sammensetninger.

søn- og helligdager spisestuebord og -stoler

Når brukes tankestrek?

Tankestreken har flere bruksområder. Som skilletegn markerer den en pause, et innholdsmessig skifte, eller et innskudd i teksten. Da skal den ha ordmellomrom på begge sider.

Jeg gikk på pub den kvelden – stikk i strid med hva jeg hadde lovet.

Hesten – som hadde tjent ham lenge – ble skiftet ut med en traktor.

Tankestrek kan brukes som replikkstrek og markerer da direkte tale.

– Hvordan er utsiktene?

– Dårlige, svarte Pettersen.

Dersom det i justert sats (blokksats) kommer flere replikkstreker, skal det av estetiske grunner være fast ordmellomrom mellom replikkstrek og påfølgende ord.

Tankestrek benyttes ofte til å angi hele kronebeløp. I tabellariske oppstillinger hvor det også forekommer siffer bak komma, bør

den lengre gefirt-tankestreken benyttes. Den tilsvarer to halvgefirt-siffer i bredden. Streken blir da like brei som to siffer.

345,— 23,40

82,50 40,—

Tankestrek kan angi ytterpunkter i tid og rom. Da skal det ikke være ordmellomrom på noen av sidene. Og akkurat dette syndes det mye mot.

80–100 liter

Veien Oslo–Drammen

9. januar–8. mars

Brasil–Norge 1–2

I noen tilfeller er det riktig å bruke både bindestrek og tankestrek.

Øst-vest-linjen

20–30-årsalderen

Hvor finner jeg mer informasjon?

Alle som jobber med typografi på norsk bør ha Finn-Erik Vinjes *Skrivereglene* (Aschehoug 2004) lett tilgjengelig. Den finnes både på bokmål og nynorsk og forklarer bruken av bindestrek og tankestrek på en instruktiv måte. En mer typografisk tilnærming finner en i Øyvind Rannems nyeste lærebok *Typografi og skrift* (Abstrakt Forlag 2005). Ellers finnes det hjelp på nettet – om ikke så omfattende. Prøv Språkrådet (<http://www.sprakrad.no>) eller *Korrekturavdelingen.no*.